

Mint a pinty

*Mint hajdan Argosz, elmegyünk
hazánkból messze már,
tatam, tatam, tatam, tatam,
az Aranygyapjú vár.*

(Jack London: *Mint hajdan Argosz* – ford.: Szász Imre)

Pinty többnyire söprögetőt játszott a csapatban. Egyedül ő tekintette játéknak mindazt, ami a többieknek keserves munkát jelentett, csupán egyetlen dolgot vett véresen komolyan. Le akart számolni a *Vörös Disznóval*, immár második éve. A nyomában volt, üldözte, de a Vörös Disznó – ahogyan nevezte – mindig túljárt az eszén. A döntő pillanatban eltűnt, felszívódott, kerekét oldott, hogy szinte azonnal egy másik helyen bukkanjon elő. Füttyült az illegalitásra, biztonságban érezte magát, és amerre csak megfordult, pusztulást hagyott hátra. Egy pusztulás névjegyét: itt jártam, tönkretettem, megsemmisítettem, szétromboltam.

Pinty, a képén állandó csodálkozással hol itt, hol ott tűnt fel, takarította a szárító üzemet, de más segédmunkák is az ő hatáskörébe tartoztak. A csodálkozás minden tartalmi háttér nélkül lakta az arcát, ilyenre sikeredett a fizimiskája, csodálkozva nevetett, csodálkozva dühöngött, csodálkozva aludt, ha olykor a raktárban a zsákokra heveredve sunyt pár percet. Hivatalosan anyagmozgató besztásban, amolyan mindenesként ténykedett a szárító üzemben. – Mint a pinty – hangzott a válasza rendre, ha egy feladat megoldhatóságáról tudakozódott nála az üzemvezető. – Mint a pinty – hajtogatta okkal, ok nélkül. Pintyekkel telt meg az üzem, amikor a csapat pályára lépett. Pintyek fészkeltek a tetőt tartó vasgerendákon, pintyek egyensúlyoztak a merevítő sodronyokon, pintyek repültek rajban melegebb égtájak felé, pintyek pottyantottak nyomjelző pöttyöket a szállításra váró papírzsákokra.

A csapat tíz nőből, valamint négy férfi munkaerőből állt, és terményt szárított a közel száz méter hosszú, húsz méter széles, vasvázas csarnokban. Pinty, a söprögető anyagmozgató, saját szerzeményű énekét énekelgetve, jó gazda módjára járta végig ezt a csarnokot többször is a műszak alatt, hogy akkor is legyen munkája, amikor éppen az égvilágon semmi dolga.

*– Mozgás nélkül anyag nincs,
anyag nélkül mozgás sincs,
tatam, tatam, tatam, tatam
ezért olyan megható
minden anyagmozgató*

tatam, tatam, tatam, tatam – énekelte, dudorászta saját szerzeményét Pinty, miközben valamilyen szerszámmal a csarnok egyik célba vett pontja felé bandukolt. Olykor megfejelte munkadalát a *Vörös Disznó*, ütött az órád – *tatam, tatam, tatam, tatam* zárótétellel. Ilyenkor mozdulatlaná dermedt, lecövekelt ott, ahol éppen állt,

és óvatosan leemelte válláról az aktuális szerszámot, hogy aztán araszolva közelítsen oda, ahová tekintetét szögezte.

A terményszárítás idényjellegű munka, ősszel a lucerna, télen pedig répaszelet az alapanyag. Egy görgőkön forgó hengerbe adagolja a szállítószalag a lucernát vagy a répaszeletet, a hengerben az olajégőknek köszönhetően ezer fok várja a zöldségeket, hogy zörgősre száradva szórja ki őket magából a túloldalon, ahol a kalapácsos darálók porrá zúzzák az érkező *szárítmányt*. Mindez pokoli zajjal jár, kezdetben éjjel nappal szólnak a darálók az ember fejében, legyen bármilyen távol is a hangforrástól, aztán fokozatosan akklimatizálódik, vagy annyira megromlik a hallása, hogy rá se hederít. A szárító henger sem akármekkora, némi túlzással egy levágott süvegű, fekvő boosterrakéta méretéhez közelít. A boosterrakéta az űrsiklót nyomja fel az űrbéli bizonytalanba, csak hogy a szárító hengerből nem kifelé süvitenek a lángok, hanem befelé és három műszakban folyamatosan. A folyamatosság csak akkor szakad meg, ha elbambul az égőfejeket kezelő műszakvezető, túlhevíti a hengert, vagy éppen ellenkezőleg. Mindkét eset felér egy kisebb katasztrófával. A túlpörkölt szárítmány izzik, miként a legnemesebb pipadohány, és akár napokig is ezt teszi, amíg végre fel tudja gyújtani az egész üzem raktárkészletétől, palatétöstől. Ezt megelőzendő, több órás locsolás követi a túlhevítést, a zsákoló nők szentségelnek, mert úszik a teljesítménybér, úszik az egész üzem, ráadásul a tetőről nyakukba csorog a lemosott trutumó. Ha ezer fok alá ereszkedik a műszakvezető figyelme, akkor felvisítanak a darálók, kiverik az összes létező biztosítékot és leállnak. Darabokra kell őket szedni, hogy magukhoz térjenek. Ezer darabból állnak, ezer darabjuk jelent beteget egyszerre és igényel gyógyászati beavatkozást, névre szóló dédelgetést és babusgatást. A legnagyobb rutin mellett is legalább két óra hosszat eltart egy ilyen szakrendelés, hasonló zúgolódást előidézve, mint a locsolkodás. (tatam, tatam, tatam, tatam) A darálókon túl granulált nyúltáp kerül ki a présgépből, bele a papírzsákokba, kis barna rudacskák, akkorák, mint egy pisztolytöltény hüvely. Állítólag a nyulak odavannak érte.

Pinty megállt a műszakvezető mellett, aki hol a zöld, hol a piros gombot nyomta meg, a hőmérő mutatójának mozgását figyelve.

– Megint nem sikerült – harsogta túl a zúgást Pinty a lapátnyélre támaszkodva.

– Rafinált vén dög – bökött a műszakvezető a zöld gombra.

– Ott szimatolt a csöveknél, egészen közel tudtam lopódzni hozzá hátulról, aztán lecsaptam a lapáttal. Még csak el sem szaladt! Arrébb ugrott, mint a pinty, aztán szimatolt tovább. Ütöttem újra, erre megint csak arrébb ugrott. Harmadszorra is megpróbáltam, szembefordult velem, vicsorgott, aztán eltűnt a csövek között. Mint a pinty.

– Nem felejtette el, hogy mitől lett púpos.

– Pedig akkor nem is lapáttal próbáltam, hanem a pajszeret vágtam hozzá. Már második éve nem tudom elkapni a rohadékot.

– Én is utálok, ekkorát még nem láttam soha, vöröset meg pláne.

– A vörösökkel mindig baj van. Még én sem láttam vörös patkányt. Ez még a mérget sem zabálja meg, a többi meg két pofára tömi magába, mint a pinty. Az is lehet, hogy megzabálja, de másként hat rá. Hízik tőle.

– Soha nem kapja el senki. Végelgyengülésben fog elpusztulni.

– Ki van zárva. Egyszer rajtaveszt, elsöpröm a föld színéről, mert a pofátlanságnak is van határa. Vörös Disznó. Mindent tönkretesz, amihez csak hozzáér. Hogy

nem üti agyon az áram! Lerágja a szigeteléseket, aztán semmi. Nem lehet örökké büntetlenül megúszni mindent, franc a kártékony fajtájába!

Pinty vállára lendítette a lapátot, aztán eloldalgott a raktár irányába.

– A pofátlanságnak nincs határa – gondolta Sváb, a műszakvezető, aki harmadik napja duplázott, helyettesítette a hiányzókat. A répaszelet szezon a végét járta, ritka hideget hozott a január. Éjszakánként odakint mínusz huszonöt is előfordult, a csarnokban ennek a fele, a váltás műszakvezetői betegállományba vonultak, csak a délutános szak maradt talpon. A duplázás tizenhat óra munkát jelentett egyhuzamban, aztán nyolc óra pihenést, és este tíztől újabb tizenhat órát a csarnokban. A fennmaradó, kiterjedését veszített időben a Pihenés vacogott ócska munkásruhájában.

Sváb állva bóbiskolt. Néha odatartotta az égőfejekhez a kezét, de nem érezte a meleget, akkor hagyta abba a sütkérezést, amikor párologni kezdett mindkét kézfeje. – Mielőtt teljesen felszívódnék innen – dörzsölte össze érzéketlen tenyerét, és lassított a piros gombbal. A szárító dob túlsó végénél Mócártot látta közeledni, a helyettesét, aki a zsákolásnál segédkezett, hogy a lehető legtöbb pénzt hozzák ki a folyamatosan leborogatott répaszelet halmokból. Látta, hogy Mócárt valamiért integet, látta a sapkáján virító piros filc feliratot. Tisztelet a komlónak. Lassan elindult feléje, aztán arra riadt, hogy Mócárt vállon veregeti.

– Alszol?

Aludt. Lehet, hogy nyitott szemmel. Már legalább az ötödik métert tette meg álmában, amely álom arról szólt, hogy elindult Mócárt felé, aki a forgó szárítódob mellett lépkedett, sapkáján a *tisztelet a komlónak* rikító pirosával, de egy tapodtat sem haladt előrébb. Ő maga is hasztalanul emelgette a lábát ebben az álomban, a valósággal ellentétben úgy érezte, hogy helyben jár.

– Egy hónap alatt sem fogom magam kialudni, ha még sokáig tart ez az elmebaj.

– Smeddig sem tart. Ma éjjel már biztosan nem, de a délelőttösben se kell majd megszakadnunk. Elfogyott a répa, nem tudni, mikor hoznak újabb adagot, az előbb telefonáltak. Gondoltam, leállunk, aztán döngetünk egyet, jobban telik az idő.

A traktor-matuzsálem, egy kiselejtezett zöld Zetor, a csarnok előtt pöfögött éjjel nappal. Ezzel tudták a szállítószalag feletti betonvályúhoz vontatni a megrakott pótkocsikat. Csak leállítani lehetett, újraindítani nem. A Zetor leállítása hasonló katasztrófát jelentett, mint a beizzított száradék, vagy a darálók eltömése nyers alapanyaggal. Megállt a munka, úszott a pénz. Ráadásul csak délelőtt volt esélye a traktor feltámasztásának, délután és éjszaka nem. Ha lefulladt, valami épkezláb járművel kellett körözni vele a csarnok körül, és ilyen gép csak délelőtt fordult meg a kombinát udvarán. A beszállítók mindig rohantak, nem voltak hajlandók segíteni. Olykor fél órát is vonszolta egy MTZ traktor vagy IFA teherautó, mire beadta a derekát, kiböföntett egy gomolyfelhőt magából, és dohogni kezdett. A folyamatos üzem miatt azonban melegedőnek is megtette a vezetőfülkéje, alig ment fagypontra alá benne a hőmérséklet. Ebben a metsző szelekkel felfegyverzett, havat nem hozó januárban kincset ért. Sváb megvárta, amíg az utolsó, fagyott répaszelet kupacok is eltűnnek a dobben, végighaladnak az útjukon, aztán leállította az üzemet. Négy óra múlt néhány perccel. – Mára ennyi, mehetnek haza – mondta a nőknek, morgolódásukat meg sem hallgatva benyitott az irodának nevezett, a raktárból pozdorja lapokkal leválasztott fülkébe, és kicserélte a papírzsák pakolást a tornacipőjében.

A papírsák darabok remek hőszigetelőnek bizonyultak, eleinte csak legyintett, amikor Pinty ajánlotta neki, de aztán titokban kipróbálta, és el kellett ismernie, hogy a gyakorlat ismét győzedelmeskedett az elmélet felett.

A döngetés az állásidő szórakoztató eltöltését jelentette. A karbantartó műhelyek előtt húzódó, derékmagasságú betonkerítés maradványainak gépi erővel történő ledöntését takarta a kifejezés. A gépi erőt a Zetor képviselte. A startvonal a csarnok előtt, a cél – a betonkerítés – jó száz méterre szemben az udvaron. Az nyert, aki kevesebb nekiiramodásból képes volt kifordítani a kerítés egy tömbjét a talajból. Aki lefullasztotta a traktor-matuzsálemet, plusz egy láda sört fizetett a tét sőrei felett (tisztelet a komlónak) súlyos baklövéséért.

A Zetor nagyjából negyvenre gyorsult fel az ütközésig, ha hozzáértő taposta a gázpedálját. A cél előtt páros lábbal rá kellett állni a kuplungjára, aminek lenyomása nagyjából épp akkora erőt igényelt, mint amekkora az ütközés pillanatában létrejött. Közben a versenyző elszántan markolta a kormányt, hogy odabent maradjon a fülkében. Ez a vetélkedő csak reggel hatig tarthatott, akkor jöttek a délelőttösök a műhelyekbe. Úgyis mindig fogást kerestek a szárítósokon, irigyelve horribilis összegűnek tartott keresetüket, ezért nem kívánt senki újabb alapot szolgáltatni a panasztételeikhez.

Sváb és Mócárt háromnegyed hat körül kiegyezett döntetlenben, és a Zetor átmenetileg visszakerült állomáshelyére. Olajos ronggyal letörölgették a lökhárítóra tapadt cementport, hogy nyoma se maradjon szabadidejük hasznos eltöltésének. Az álom kiszállt a szemükből, a fáradtság azonban újabb és újabb területeket vett birtokba testük azaddig még érintetlen vidékein. Eligazították a következő műszak asszonyait – répaszelet nincs, tegyék rendbe a raktárt –, aztán megállapodtak, hogy döntésre viszik a dolgot.

– Gyorsulási verseny – javasolta Mócárt, aki kincset érő lemezgyűjteménye és zenemániája miatt lett Mócárt. Mélyen homlokába húzta a sapkáját (tisztelet a komlónak), és kérdő tekintettel várt a válaszra.

– Rendben – értett egyet Sváb, aki már magával hozta nevét az ismeretlenségből, amikor idejött dolgozni évekkal ezelőtt. A huszadik születésnapján kezdett, de a huszonötödiket már máshol szándékozott megtartani, a lehető legmesszebb kerülve innen. Oda, ahová a darálók dübörgésének még az emléke sem hallik el. – Ez az utolsó szezón – fogadkozott minden egyes alkalommal, amikor kitapogatta az ébresztőóra gombját, hogy elnémi.

A gyorsulási verseny a csarnok mellett körbefutó földúton zajlott, természetesen nem először, és valójában a futamidő mérését és összevetést jelentette. Három kör, s a leggyorsabb számít. Pinty hangja kihallatszott a valószerűtlenül csendes csarnokból.

– *Mozgás nélkül anyag nincs,
anyag nélkül mozgás sincs,
tatam, tatam, tatam, tatam,
ezért olyan megható
minden anyagmozgató
tatam, tatam, tatam, tatam.*

– Ez a Pinty soha nem áll le? – kötötte szorosabbra gombjait vesztett munkáskabátján a madzagot Mócárt.

– Pinty szolidáris, velünk tart. Mint a pinty.

– A dupla bér a fáradtság egyik ellenszere.

– A mellékhatásokról kérdezze meg orvosát vagy gyógyszerészét.

– Gondoltál már arra, hogy mi lenne, ha harmincszor gyorsabban forogna a föld?

- Nem.
- Naponta kapnánk fizetést.
- Na igen, csak a nők lennének bajban. Régi vicc.

Elszívtak egy cigarettát, aztán pénzfeldobással eldöntötték a sorrendet. Mócárt kezdett. Sűrű, kékes füst csapott ki a Zetorból, felzúgott az elpusztíthatatlan motor, és Mócárt nekilódult. A csarnok végénél állt egy fából készült budi, még az építkezés idejéből maradt itt, mellette kellett az első kanyar ívét jól felmérni, és megbecsülni a hozzá illő sebességet. Sok múltott ezen az első kanyaron.

- Negyven másodperc – közölte Sváb.

- Elég vacak futam, megcsúszott túloldalt a jégen, aztán csak riszálta a farát, akár a Rozi – vette át Sváb stopperes óráját Mócárt.

Rozinak – Közhasznú Rozinak – hívták az egyik zsákoló nőt, aki minden különösebb rábeszélés nélkül hajlandó volt hanyatt dőlni és szétrakni lábát a zsákok halmán hátul a raktárban. Sváb ajánlotta Mócártnak.

- Akkora muffja van, amekkora Misi mokus lehetett az örökké termő fa alatt. Kézmosásnyi idő alatt kicsavarja a citromodat. Mint a pinty. Rendszeresen rájártak mindketten.

Sváb a végletekig felpörgette a motort, a kuplungról az ülésbe lökte magát, és elviharzott. Túlságosan is viharzott, és túlságosan közel a deszkából tákolt budihoz. Mócárt csak azt látta, hogy a budi felröppen a levegőbe, és átzuhan a vezetőfülke felett, egyenesen a traktor elé.

Sváb csak azután tudott megállni, hogy szilánkokra törte az egészet. A lefulladást azonban megúsza. – A ménkű essen beléd – morogta. – Egy kör mínusz – tette üresbe a sebességváltót, aztán kikászálódott, hogy felmérje a helyzetet. Alig fogott talajt, Pinty nyávogó hangú éneke ütötte meg a fülét.

*- Mozgás nélküli anyag nincs,
anyag nélküli mozgás sincs,
tatam, tatam, tatam, tatam,
ezért olyan megható
minden anyagmozgató
tatam, tatam, tatam, tatam.*

A hang irányába nézett, és majdnem leesett az álla. Pinty letolt gatyával trónolt a budi sértetlenül maradt ülőkéjén a dermesztő hidegben. Az örök csodálkozás dicsfénye ragyogta körül ábrázatát, jobbával a lapátnyelet markolta – jogar a királyi kézben –, baljával pedig lassan felemelte farkánál fogva a púpos, vörös patkányt. A szél himbálta a döglött állatot, s felkapta Pinty diadalittas hangját, hogy körbehordozza a csarnok és a műhelyek felett.

- *Vörös Disznó, ütött az órád!* – *tatam, tatam, tatam, tatam, mint a pinty, tatam, tatam, tatam, tatam!* – dalolta Pinty, miközben maga is hintázni kezdett a budi ülőkéjén, akár a csapatukat biztató nézők egy zsúfolásig megtelt lelátón.